PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZA SLOVENSKO PRIMORJE

Leto 1. štev. 178 - Cena 3.- lire | TRST, četrtek 27. decembra, 1945 | Uredništvo in uprava, Piazza Goldoni št. 1-I. Tel. št. 93806, 93807, 93808. Rokopisi se ne vračajo

Primorsko in tržaško ljudstvo — Slovenci, Hrvatje in Italijani — so v popolnem razumevanju svojega političnega, nacionalnega in ekonomskega položaja in v bratskem krvavem boju za svojo svobodo našli pravilno rešitev tržaškega problema in svojih naravnih meja. Oni z bojem za svoje pridobitve v tej svetovni vojni vsak dan podčrtavajo svoje jasne zahteve. Kdor se protivi izvršitvi teh zahtev, ne misli dobro in odkritosrčno s primorskim ljudstvom.

Pred uspešnim zaključkom moskovskih razgovorov

Pred majem bodo podpisane mirovne pogodbe s premaganimi državami. Sklepi londonske konference potrjeni

Moskva, 26. — Moskovska radijska postaja je v ponedeljek zvečer podala naslednje poročilo o konferenci zunanjih ministrov:

«Poročilo, ki so ga objavili o konferenci zunanjih ministrov, pravi: Vlade Združenih socialističnih sovjetskih republik, Velike Britanije in Združenih držav izjavljajo, da so dosegle sporazum in vabijo vlade Francije in Kitajske, da se z njimi sporazumejo o naslednjem postopku glede priprave mirovnih pogodb:

Mirovne pogodbe z Rumunijo, Bolgarijo, in Madžarsko bodo sestavili zunanji ministri Sovjetske zveze, Združenih držav in Velike Britanije. Mirovne pogoje za Finsko bodo določili zunanji ministri Sovjetske zveze in Velike Britanije.

Sestava pogojev mirovne pogodbe z Italijo bo poverjena ministrom Sovjetske zveze, Velike Britanije, Združenim državam in Franciji.

Namestniki zunanjih ministrov bodo takoj pričeli z delom v Londonu na podlagi sporazuma, ki so ga dosegli pri razgovorih na prvem zasedanju Sveta zunanjih ministrov v Londonu.

Ko bo pripravljalno delo o vseh teh načrtih zaključeno, bo Svet sklical konferenco, kjer bodo razpravljali o mirovnih pogojih z Italijo, Rumunijo, Bolgarijo, Madžarsko in Finsko. Konference se bode udeležilo pet članov Sveta zunanjih ministrov kakor tudi zastopniki vseh držav, ki so se z vojaškimi silami udeležile vojne proti sovražnim državam v Evropi, in sicer Združene države, Sovjetska zveza, Velika Britanija, Kitajska, Francija, Avstralija, Belgija, Sovjetska socialistična republika Bele Rusije, Brazilija, Grčija, Nizozemska, Kanada, Novozelandija, Norveška, Poljska, Sovjetska socialistična republika Ukrajina, Češkoslovaška, Etiopija, Jugoslavija in Južnoafriška zveza.

Konferenca se bo pričela najkasneje 1. maja 1946. Ob zaključku dela in po preučitvi predlogov bodo države, ki so podpisale pogoje premirja z Italijo, Rumunijo, Bolgarijo, Madžarsko in s Finsko, kakor tudi Francija, kateri je bil priznan glede mirovnih pogojev z Italijo pravni položaj zavezniških držav, sestavile končno besedilo mirovnih pogodb.

Končno besedilo tako sestavljenih mirovnih pogodb bodo podpisali predstavniki držav, ki se bodo udeležili konference in ki so bili v vojni z dotično sovražno državo. Besedilo mirovnih pogodb bodo nato predložili Združenim narodom, ki niso bili v vojni z dotično sovražno državo. Mirovne pogodbe bodo stopile v veljavo, kakor hitro jih bodo podpisale države, ki so podpisale odgovarjajoče pogoje o premirju kakor tudi Francija, kateri je bil priznan glede Italije pravni položaj omenjenih držav.

Po poročilu moskovske radijske postaje bodo morale odobriti mirovne pogodbe odgovarjajoče sovražne države.

Moskovska radijska postaja dodaja, da se razgovori o ostalih vprašanjih nadaljujejo v prisrčnem ozračju ter da se pričakuje v enem ali dveh dneh poročilo o celotnem izidu konference.

Kakor javlja Reuter, je bil sinoči neuradni sestanek treh ministrov, ki je trajal skoraj sedem ur. To je bil najdaljši sestanek na tej konferenci. Izdali niso nobenega uradnega poročila. Predvidevajo, da bo danes konferenca zaključena.

Trije zunanji ministri stavljajo nocoj zadnjo piko na dogovor, ki je bil dosežen v 11 dneh prijateljskega sestanka. Danes so se podali na delo zgodaj popoldne v palačo Spiridionovka in po treh urah so še vedno zasedali.

Ameriški zunanji minister James Byrnes skuša, kot pravijo doseči, da bi bilo vse delo končano nocoj, tako da bi mogel zgodaj v četrtek odpotovati v Washington.

Ne more se sploh sklepati, kako dolgo bodo zborovali danes trije zunanji ministri. Mogoče je celo, da bodo časovno dosegli ali pa celo prekoračili sedemurno sejo, ki so jo imeli v torek.

Združeni narodi in kolonialno vprašanje

Moskva, 26. Tass. — Delo pripravljalne komisije Združenih narodov uspešno napreduje. V januarju bo glavna skupščina Združenih narodov, kar predstavlja dogodek zgodovinske važnosti v borbi svobodoljubnih narodov za ustvaritev stalnega, trajnega in demokratičnega, povojnega reda. Eden izmed problemov pripravljalne komisije, ki so ga dolgo obravnavali, je problem varuških uprav. To ni nič čudnega, ker je to vprašanje eno izmed najbolj kočljivih povojnih vprašanj.

V drugi svetovni vojni so se izvršile gospodarske in politične izpremembe v kolonialnem svetu. Mnogi narodi so bili povlečeni v vojni vrtinec proti fašističnemu napadalcu z geslom: svoboda in pravičnost. V mnogih kolonialnih narodih je tedaj vzniknilo upanje v njihovo prihodnost. Za časa vojne je pokazal kolonialni sistem vse svoje hibe, tako glede na škodo, ki jo povzroča zatiranim kolonialnim narodom, kakor tudi na škodo, ki jo povzroča stvari mednarodnega miru. Kolonialni sistem se je pokazal kot vir mednarodnih zapletljajev ter kot ovira za enotnost narodov in za mobilizacijo vseh sredstev za vojno proti napadalcu. V mnogih primerih so napadalci izkoristili globoko nasprotovanje, ki ga povzroča ta sistem, da bi tibarili v kalnem. To se je jasno pokazalo v vojni proti japonskemu napadalcu. Povečanje narodne zavesti kolonialnih narodov, poostritev borbe za svojo neodvisnost in za človeški obstoj, dajejo značilne poteze sedanjemu mednarodnemu položaju. Dovolj je, če pogledamo na primer, ki so ga dale Indokina, Indonezija, Indija, kakor tudi na borbo, ki jo vodijo nekatere odvisne ali napol neodvisne države Bližnjega Vzhoda. Kolonialne sile nočejo upoštevati ljudskih gibanj v kolonijah ali polkolonijah za dosego njihove neodvisnosti ter skušajo zatreti ta gibanja s silo. Poskusi tolmačiti ta gibanja kot rezultat zavratnega delovanja tujih zarotnikov so izvor nervoze, ki obstoji v mednarodnih odnosih tudi še po porazu napadalcev. Svobodoljubni narodi so seveda zainteresirani, da bi bil varuški sistem nagio in v popolnosti izvršen. Pod ta sistem bi spadala vsa področja, ki so pod mandatom bivšega Društva narodov, kakor tudi brez izjeme ona ozemlja, ki so pripadala napadalnim državam. Kljub temu pa je pripravljalna komisija dobila predlog, naj bi se ustanovil začasni odbor za varuštvo, namesto da bi bil ustvarjen takoj stalni svet, ki bi imel vsa polnomočja v skladu z listino Združenih narodov. Ustvaritev takega začasnega odbora bi nudila vso možnost, da bi bila za negotov čas odložena ustanovitev stalnega sveta za varuštvo, kar bi dalo mandatnim silam samo izgovor, da bi lahko odložile na nedoločen čas predajo mandatnih ozemelj varuški upravi. To je razlog, zakaj je predlog ustanovitve začasnega odbora naletel na odpor mnogih delegacij, ki so podpirale mnenje ZSSR.

Odbor št. 4 pripravljalne komisije, ki mu je poverjeno vprašanje varuških uprav, je soglasno odbil predlog za ustanovitev začasnega odbora za varuška ozemlja. Predlagal je naj se ustanovi izvršilni odbor ki bi mu bila poverjena uprava področij spadajočih pod mandat Društva narodov. Ta odbor št. 4 je tudi predlagal, naj se sprejmejo vsi tehnični ukrepi za prehod teh področij pod varuški sistem. Ta odbor je izdelal nekaj praktičnih predlogov, ki se nanašajo na jamstva glede položaja narodov s področja, postavljenega pod varuški sistem, glede ustvaritve posebnih parlamentov, ki naj bi bili izraz demokratičnih ljudstev in dr.

Delo tega odbora pripravljalne komisije organizacije Združenih narodov potrjuje, kot poudarja ves svetovni tisk, možnost prijateljskega sodelovanja za dosego skupnih ciljev. Ko gre za mednarodno varnost, so seveda važne ne samo formulacija pravnih predpisov, temveč tudi praktična uporaba teh predpisov.

Pri reševanju vprašanja varuških ozemelj je Sovjetska zveza, velika napredna sila na mednarodnem odru, brez dvoma zelo veliko pripomogla, da je zagotovljena pravilna rešitev tega vprašanja v korist narodov vseh kontinentov, kakor tudi v korist svetovnega miru.

Iz Irana

Tabriz, 26. — Kakor poroča «Tass» iz Tabrisa je iranska policija v mestih Kaku in Sannure prešla na stran ljudske vlade iranskega Azerhejdžana.

Vesti iz Italije

Agencija Reuter poroča, da so v Rimu vrgli bombo v zgradbo v ulici Nazionale, kjer je bil sestanek komunističnih voditeljev. Uradno poročilo kabineta italijanskega ministrstva pravi, da so zaradi eksplozije popokale šipe na oknih ter da je plin vdrl v dvorano, kjer je bil sestanek. Pri nekaterih prisotnih so ugotovili znake zastrupljenja s plinom. Do sedaj niso še ugotovili, kdo je napadalec.

Agencija France Presse javlja, da so pri volitvah sindikalnih organov kovinske industrije v severni Italiji dosegli komunisti dvakrat večje število glasov, kot socialisti in skoraj desetkrat toliko glasov, kot demokristjani.

Dopisnik Tanjuga javlja iz Rima, da je v Rimu prenehala stavka trgovskih pomočnikov, ker so delodajalci pristali na zvišanje plač za 70%.

Dopisnik Tanjuga javlja tudi, da se je mnogim fašistom posrečilo pobegniti iz koncentracijskega taborišča Bresa pri Milanu. Ugotovili so, da so ti fašisti podkupili stražo. Prijeli so petnajst ubežnikov. Iz trdnjave v Paviji je pobegnilo 9 fašistov. Iz koncentracijskega taborišča je pobegnil tudi bivši fašistični prefekt Cremoni.

Rimski tanjugov dopisnik javlja, da pičejo nekateri rimski listi o udobnem življenju Mussolinijevih fašističnih hierarhov v Švici. Bivši fašistični minister propagande Dino Alfieri, ki ga je sodišče v Veroni obsodilo na smrt, je v sanatoriju za pljučne bolezni. Prosluli guverner Dalmacije Bastianini, ki ga Jugoslovani iščejo kot vojnega zločinca, živi v Švici ter piše biografijo.

Predstavniki konfederacije dela v Milanu so podpisali s predstavniki organizacije delodajalcev pogodbe o izenačenju delavskih plač. Potrdili so sklep, da se v Lombardiji odpustijo iz službe bivši agenti «Ovre» in bivši fašisti.

Agencija France Presse javlja, da so v malem avstrijskem mestu odkrili tolpo ponarejevalcev denarja. Ta tolpa, ki se je specializirala za ponarejanje funtšterlingov, dolarjev in francoskih frankov, je imela podružnice v Milanu, Turinu in Rimu.

Madžarski premogovniki pod državno upravo

Budimpešta, 26. — Dopisnik «Tanjuga» javlja iz Budimpešta, da je madžarski ministrski svet sklenil staviti pod državno upravo vse premogovnike skupno z njihovimi tehničnimi napravami, delavnicami, nepremičninami ter koncesijami za gradnjo električnih central, ki jim pripadajo.

Čestitke generalisimu Stalinu

Tudi Primorci so proslavili šestinšestdeseti rojstni dan generalisima Stalina, voditelja bratskih sovjetskih narodov. Iz vseh krajev Julijske krajine so mu ljudje poslali čestitke, želeč mu, da bi še dolgo stal na čelu bratskih narodov in zastopal pravico vsega delovnega ljudstva na svetu. V času Narodno osvobodilne borbe je bilo tudi ljudstvo Julijske krajine deležno velike pomoči sovjetskih narodov in zato izreka zahvalo njihovemu voditelju ter ga istočasno naproša, da še v prihodnosti brani pravične zahteve primorskega ljudstva.

Čestitke so poslali: KNO Nabrežina, Zveza Primorskih partizanov iz Doberdoba, SIAU iz Doberdoba, prebivalci vasi Pieris, SIAU iz Panzana, SIAU iz Ronchi, SIAU iz Zgonika, ZMS iz Medjevasi, SKOJ iz Zgonika, KNO iz Cerovelj, ZMS iz Cerovelj, Prosvetno društvo iz Cerovelj, AFŽ iz Zgonika, AFŽ iz Samatorce, ZMS iz Zgonika, SIAU iz Cerovelj, AFŽ iz Sv. Ivana, SIAU iz Medjevasi, vse masovne organizacije iz Trnovca, SIAU iz Sv. Ivana, KNO iz Saleža, AFŽ iz Nabrežine, ZMS iz Nabrežine, SIAU iz Nabrežine, SKOJ iz Nabrežine, Zveza Primorskih partizanov iz Nabrežine, KPJK iz Nabrežine, KNO iz Slivnega, Okrajni NOO za Nabrežino, Okrajni odbori masovnih organizacij Nabrežinskega okraja, okrajni odbor SIAU za Sežano, Krajevni odbor OF iz Pieševice, Okrajni odbor ZMS iz Sežane.

Benešev božični govor

Praga, 26. — Tanjug — Dopisnik «Tanjuga» poroča iz Prage: Na prvi božični večer v miru je predsednik Čehoslovaške dr. Edvard Beneš imel tradicionalen božični govor, v katerem je izrazil upravičeni optimizem glede obnove Čehoslovaške republike.

Prezident Beneš je poudaril posebno, da je bila druga svetovna vojna veliko bolj revolucionarna kot prva. Izjavil je, da se čehoslovaška vlada trudi utrditi nov socialni red. Nato je prezident Beneš dejal: «Izselitev Nemcev iz Čehoslovaške predstavlja velik revolucionarni dogodek. Zavezniške sile so zagotovile, da se bo nemška izselitev izvedla v letu 1946.»

Nato je prezident Beneš objavil, da se bodo volitve v ustavodajno skupščino vršile v prvem mesecu prihodnjega leta. Čehoslovaška, je zaključil prezident Beneš, bo napredna in demokratična država z narodno republikansko vlado.

Gerilski borci v Španiji

London, 26. — Kakor javlja agencija Reuter, je po izjavi člana Francoke «Civilne garde» v brdih Guadarame in pri mestu Avilio nekaj tisoč španskih borcev. Omenjeni član «Civilne garde» je izjavil tole: «Krajevno prebivalstvo podpira gerilske borce in cele vasi so se jim pridružile ter jim nudijo hrano. Po deveturnem neprekinjenem boju smo se morali umakniti. Gerilski borci so na mnogih krajih napadli policijske posadke.

Franco in katoličtvo

Paris, 26. — Tass — Po poročilih iz Madrida hoče Franco s podporo gotovih katoliških elementov ustanoviti takozvano socialno-katoliško stranko, ki naj bi podpirala njegovo vlado. Odlični jezuit Agel Herrera je odpotoval v Rim na razgovor s papežem glede ustanovitve take stranke. Iz Rima se bo Herrera podal v Bruxelles in Paris, da bi vzpostavil zvezo med španskimi katoliškimi krogi ter belgijskim in francoskim zunanjim ministrom, kakor tudi s katoliškimi krogi teh držav.

Zločini nad lastnim narodom

Govor javnega tožilca Slovenije ob sklepu razprave proti skupini izdajalcev slovenskega naroda. Obsodba vojnih zločincev in izdajalcev

V Ljubljani se je vršil proces proti predstavnikom združene slovenske reakcije, ki je odkril cilje in namene teh protiljudskih elementov.

Javni tožilec Slovenije major Jernej Stante je v zaključnem govoru med drugim dejal sledeče:

Peta kolona na delu

Vojna v letu 1941. je pokazala vso gnilobo bivšega državnega ustroja. Vojska za obrambo države ni bila pripravljena, toda pokazalo se ni samo to, da ni bila pripravljena vojska, pokazalo se je tudi to, kdo je krivec, da ni bila pripravljena. Kriva je bila ona reakcija, ki je trošila milijarde ne zato, da usposobi narod za obrambo, nego za svoje posebne svrhe. Tako smo videli, da vojska ni bila opremljena, da je bila nesposobna za manevriranje in bojevanje. Vojska ni bila sposobna sprejeti borbo zaradi tega, ker je bila prepletena z mrežo petokolonske špijonaže, z mrežo fašističnih organizacij, ki jih je spletel zunanji sovražnik preko našega narodnega telesa. Ta mreža je bila spredena in prepletena s sodelovanjem vodilnih činiteljev državne uprave, s predstavnikom dinastije na čelu.

Dasiravno vojaški ustroj ni bil sposoben za obrambo, dasiravno so jugoslovanski narodi doživeli v onih težkih dneh vojne svojo največjo katastrofo, se narodi Jugoslavije niso sprijaznili s položajem. Niso se sprijaznili s tem, da bi namesto Jugoslavije nastala fašistična Pavelićeva Hrvatska in Nedićeva Srbija, da bi bili od jugoslovanskega narodnega in državnega telesa odcepljeni veliki deli, tako na jugu kakor na severu. Jugoslovanski narodi so potem, ko je padlo orožje iz rok bivše vojske, sprejeli borbo ter jo pričeli voditi na način, ki je prinesel našim narodom največjo slavo.

Vloga četnikov v Slovenskem Primorju

Potem ko se je AVNOJ postavil na čelo federativne države Jugoslavije, je začela združena reakcija s svojim posebnim manevrom: prične se barantanje okrog Trsta, vprašanje Trsta dobi za te ljudi velik pomen. Najprej se predstavnik reakcije, bivši minister izdajalske emigrantske vlade Krek, pojavi z načrtom Slovenije, odcepljene od Jugoslavije, kateri naj bi bil priključen Trst in eventualno še druge katoliške pokrajine. To je prvi balon, kateri je spustila v zrak ta reakcija tedaj, ko je postalo jasno, da spričo bližajočega se poloma osnih sil, borba ne bo več dolgo trajala, ko je bilo treba rešiti, kar se še rešiti da.

Prihod Rdeče armade na jugoslovanska tla, vrsta zmagovitih borb, ki jih je Jugoslovanska armada vodila v tesnem bratskem objemu z Rdečo armado, je dovedla do osvoboditve Beograda. Z vsakim teh dogodkov se je bližal polom te na zločinski izdaji zasnovane politike.

Tedaj opazimo nov pojav, ki daje mnogo misliti. Na ozemlju onstran bivše jugoslovansko-italijanske meje so se pojavili Nedićevi in Mihajlovićevi četniki. Na tem ozemlju se širi propaganda, da je to «kraljevska vojska», ki je prišla osvobodit Slovensko Primorje. Obenem pa izvajajo strahovit teror nad prebivalstvom. V tem tičita dve zvijači, dve nesramnosti. Ta klika se je skušala zabarikadirati za državno pregrajo, bivšo jugoslovansko-italijansko mejo, misleč, da bo ta pregraja zadržala zmagovito Titovo vojsko, da preko nje ne bo več prišla. Tu so si skušali poiskati varnega zavetja, da bi mogli od tam nadalje intrigirati.

Opažamo pa tudi drugo nesramnost. Italijanski fašisti so dopustili zbiranje teh četniških tolp na tem ozemlju zato, da bi kompromitirali Jugoslavijo in jugoslovanske narode, da bi izzvali prelivanje krvi in da bi nasilja, ki so jih vršile te tolpe nad tamkajšnjim slovenskim prebivalstvom, zatrla pri prebivalstvu Primorja ljubezen do bratov v Jugoslaviji ter jim napravila sožitje z brati v Jugoslaviji za nezaželeno.

Zamisel, ki so jo predstavniki reakcije gojili ves čas, ki jih je vzdrževala na njihovih zločinskih potih, je bila, oklicati ob zlomu okupatorja takoimenovano «slovensko državo». Združena reakcija je hotela na čelu te države počakati, da pride nekdo od nekod, da jo reši pred zmagovitim poletom Jugoslovanske armade in da s svojim nastopom odcepi ta del države od celote, da odcepi ozemlje slovenske republike od ozemlja Jugoslavije. To je špekulativna politika, preračunana na nadaljevanje bratomorne vojne samo zato, da rešijo svoje življenje, da se rešijo odgovornosti pred ljudstvom. Ta politika je doživela smešen konec. To, česar niso nikoli pričakovali, se je zgodilo. S sijajnim manevrom je maršal Tito osvobodil Trst, osvobodil dalje vse ozemlje do meje ob času, ko je vladala v Ljubljani še klika one združene reakcije s pomočjo Nemcev, s pomočjo okupatorja, ki je šel svojemu zatonu nasproti. Genijalna strateška poteza je povzročila, da je ta politika propadla.

Tako stoje sedaj pred sodiščem predstavniki združene reakcije kot zločinci ne samo ozkega slovenskega, marveč kot zločinci velikega vsedržavnega obsega, kot zločinci evropskega formata, kot predstavniki okupatorske politike nacizma in fašizma.

V drugem delu svojega obširnega govora je javni tožilec podrobno razčlenil krivdo vsakega posameznega obtoženca na podlagi podatkov razprave, izpovedi prič in dokaznega gradiva.

Ljudsko sodišče izreklo sodbo

Visoko sodišče:

Težko razdobje v zgodovini slovenskega naroda in vseh jugoslovanskih narodov je za nami. To, kar je namenil jugoslovanskim narodom okupator, kar so jim namenili izdajalski zavezniki okupatorja, se ni zgodilo. Zmagala je pravica, zmagalo je ljudstvo v svoji borbi za svobodo, za načela ljudske demokracije. Na ruševinah izmučene domovine je nastala nova država, država jugoslovanskih narodov, zvezna republika ljudskih republik. To je plod krvave in težke borbe, to je sad, vreden težkih žrtev, ki smo jih dali v teku domovinske vojne.

Da bo razvoj ljudske zvezne republike in vseh njenih ljudskih republik miren, da se ne bodo ponovile akcije in zločini, kakršne so zagrešili obtoženci, ki sede danes pred nami, naj se izreče nad njimi sodba. Ljudsko sodišče, ki je pravtako rezultat narodno osvobodilne borbe, naj izreče nad njimi sodbo, ki naj bo svarilo vsem onim, ki bi kakor koli še kdaj skušali nastopiti proti ljudstvu na njegovi poti v boljšo bodočnost. Naj bo svarilo zlasti onim, ki izza meja pripravljajo novo vojno, nove pokolje, ki gredo za tem, da bi zrušili plodove narodno osvobodilne borbe.

Takšno sodbo smo dolžni domovini, dolžni smo jo tistim našim tovarišem, ki so dali za zmago svoje življenja, ki danes niso tu navzoči, ki počivajo po naših pokopališčih, po naših gozdovih, po obronkih in livadah in povsod drugod, kjer so dali življenje iz ljubezni do te domovine v trdni zavesti, da se bore za pravico, za svobodo.

Zaradi tega predlagam kot javni tožilec Ljudske republike Slovenije, da se izreče nad vsemi obtoženci sodba v smislu obtožbe.

Sodba je bila razglašena v nedeljo popoldne ob 16.15. Pred sodno palačo se je okrog zvočnikov zbrala velika množica. V dvorani je zavladala smrtna tišina, ko je vstopil sodni dvor s predsednikom sos. Baričevičem na čelu, ki je nato razglasil naslednjo

SODBO

V imenu naroda je sodišče po izvršeni razpravi razsodilo, da so obtoženci krivi in se obsodijo:

Peterlin Ernest, Mehle Vinko, Križ Ladislav, Rorman Jože in dr. Križaj Peter na smrt z obešenjem.

Dr. Köstl Janko, dr. Vrčon Branko, dr. Alujevič Branko, Vujoševič Djoko, dr. Jan Branko, Finec Milan, Bajev Jože, Matelič Miroslav, Cerkovnik Franc, Žekar Martin, Kovač Pavle in Por Anton na smrt z ustrelitvijo.

Vsi imenovani obtoženci so obsojeni na trajno izgubo političnih pravic in na zaplembo vse imovine.

Obsodba se ima izvršiti v gornjem vrstnem redu.

Na odvzem svobode s prisilnim delom so obsojeni:

Juvan Franc, Tonja Ivan in Klemenčič Alfonz za dobo 20 let, ter na izgubo vseh političnih in državljanskih pravic.

Zagoršek Stane za dobo 18 let in na izgubo častnih pravic za dobo 10 let.

Marinčič Ivan, dr. Vojska Karol, Goričan Henrik, Por Jožef, Rupnik Božidar in Tuma Alfonz vsak za dobo 15 let ter na izgubo političnih in državljanskih pravic za dobo 10 let.

Inž. Dimnik Stanko in Savora Jožef vsak za dobo 12 let, na izgubo političnih in državljanskih pravic za dobo 10 let.

Verbič Dušan, inž. Rus Jože in dr. Grapar Stane vsak za dobo 10 let ter na izgubo političnih in državnih pravic za dobo 5 let.

Lajovic Milivoj za dobo 8 let, na zaplembo deleža pri tovarni Lajovic d. z o. z. in podjetju «Volta» d. z o. z. ter na odvzem političnih in državljanskih pravic za dobo 5 let in povprečnino v znesku 5.000 din.

Vsi našteti obtoženci so dolžni povrniti nerazdelno stroške kazenskega postopanja in vsak zase stroške izvršitve kazni.

Vsem obtožencem se všteje v kazen preiskovalni zapor, ki so ga dosedaj prestali.

Obtoženi dr. Kukman Vladimir je bil oproščen.

Angleški list o jugoslovanski republiki

Manchester, 26. — Tanjug — Agencija Reuter javlja, da je list «Manchester Guardian» v današnjem uvodniku komentiral priznanje Jugoslovanske republike od strani Velike Britanije. Uvodnik pravi med drugim:

«S priznanjem federativne ljudske republike Jugoslavije namesto monarhije je angleška vlada podprla načelo federacije v Jugoslaviji proti načelu velikosrbskega gospodstva. Saj stvaren razlog za prepir v ustavnem vprašanju more biti le razlika načela, ne pa kraljeva osebnost. V nekem oziru, kakor je to primer z Makedonijo, vpliva federalno vprašanje tudi na odnose s sosedi. Če je maršal Tito rešil obe plati vprašanja, notranjo in zunanjo, potem si bo zaslužil hvaležnost svojih narodov. Mnogi ne soglašajo s stališčem 11. članov angleškega parlamenta, ki so neuradno obiskali v začetku meseca novembra Jugoslavijo, da je «Novi Jugoslaviji» usojeno, da zraste iz sedanjega režima, iz sil ljudskega odpora in napredka, ki jih je ta režim združil»

Grčija priznala F.L.R.J.

Atene, 26. — Agencija Reuter javlja, da je grška vlada uradno objavila priznanje Jugoslovanske republike.

Primorci razpravljajo o ustavi FLRJ

V teh dneh po vsej Jugoslaviji ljudstvo živahno razpravlja o novi ustavi Federativne ljudske republike Jugoslavije. S toliko večjim zanimanjem se ljudstvo udeležuje teh diskusij prav zato, ker je osnove novi ustavi postavilo samo za časa borbe. Ustava FLRJ ni program, ampak so pravno izražene pridobitve jugoslovanskih narodov v narodno osvobodilni borbi. V tej borbi pa je sodelovalo tudi ljudstvo Julijske krajine. Zato to ljudstvo smatra za svojo dolžnost in pravico, da tudi ono razpravlja o novi ustavi za katero je skupno z narodi nove Jugoslavije postavljalo temelje.

«V osnutku nove ustave vidimo pravo sliko nove družbene in politične stvarnosti ter pravno oblikovanje vseh velikih in pomembnih sprememb, ki so se izvršile v življenju jugoslovanskih narodov v času borbe ter pravno oblikovanje pridobitev, ki so jih ti narodi izvojevali za ceno lastne krvi. Z ostalimi narodi Jugoslavije je tudi primorsko ljudstvo ustvarjalo osnovno podlago tej ustavi, zato je danes, ko je osnutek ustave dan v diskusijo širokim množicam, navdušeno bolj, kot kdaj koli, za ljudsko republiko Jugoslavijo. Saj vidimo, da bo prav ta ustava čuvar težko priborjenih pridobitev in zato vidimo le v Jugoslaviji edino pristanišče naše bodoče sreče. To nam daje novih moči v borbi za priključitev Julijske krajine k Jugoslaviji». — *Tako pišejo v resoluciji poslani ustavodajni skupščini FLRJ ljudski poslanci sežanskega okraja.*

Podobno pišejo tudi mladinci nabrežinskega okraja. Ko ugotavljajo, kaj vse nudi osnutek nove ustave FLRJ narodom, pravijo: «Skupno z jugoslovanskimi narodi smo šli v borbo, da smo se rešili fašističnega jarma. Danes pa nam angloameriške oblasti nočejo priznati naših upravičenih zahtev, našim oblastnim organom, izvrševalcem ljudskih interesov, so odvzete izvršne pravice. Nasprotno pa v ustavi FLRJ vidimo, da je popolnoma izražena ljudska volja. To dejstvo nam daje novih moči, da zastavimo vse svoje mlade sile v borbo za dosego našega cilja, priključitev k Federativni ljudski republiki Jugoslaviji».

Ko so politični delavci Nabrežinskega okraja razpravljali o novi ustavi FLRJ, so ob zaključku razpravljanja napisali resolucijo ustavodajni skupščini FLRJ: «Razpravljajoč o osnutku ustave FLRJ smo prišli do zaključka, da je ustava nekaj popolnoma novega v zgodovini jugoslovanskih narodov. Prepričani smo, da lahko služi za vzgled mnogim kulturnim narodom, ki so se vedno ponašali s svojo starodavno civilizacijo.»

Vaščani kraške vasi Zgonik pišejo, da se z osnutkom ustave popolnoma strinjajo, ker vidijo, da zagotavlja pravice slehernemu državljanu. «Ustavni predpisi FLRJ so popolnoma v skladu z interesi našega delovnega ljudstva», *pišejo prebivalci vasi Prečnik. Nabrežinske žene pa so v resoluciji med drugim napisale:* «Prepričane smo, da bo jugoslovanska ustava vir srečne bodočnosti naših otrok.» *To pa ni samo prepričanje nabrežinskih žena, temveč vseh žena Julijske krajine, ki so pretakale toliko solza v strahu za usodo svojih mož in otrok, ko so jih fašisti preganjali in zapirali. Vse svoje sile so vložile v borbo za boljšo bodočnost svojih otrok in zato danes upravičeno upajo, da bo njihovo trpljenje rodilo sadove, da bodo tudi njihovi otroci uživali pridobitve Narodno osvobodilne borbe enako, kot sinovi vseh jugoslovanskih narodov.*

Sedma obletnica Čapkove smrti

Praga, 26. — Tanjug — Sedma obletnica smrti znanega češkega pisatelja Karla Capeka. Radio Praga je ob tej priliki objavil tole: «Včeraj pred sedmimi leti 25. decembra 1938. je umrl znani češki pisatelj Karel Čapek, hrabri borec za demokracijo. To je bila težka izguba, ki je hudo prizadela češki narod. Čehoslovaški narod in ves svet ne bo nikdar pozabil Karela Capeka.

Ing. D. GUSTINČIČ

Trst ali problem razmejitve med Jugoslavijo in Italijo

2. Narodni značaj spornega ozemlja in igra s statističnimi številkami

Dve tezi skušata uveljavljati italijanski imperialistični liberalizem in mussolinijevski imperialistični fašizem, kateremu nasedajo tudi mnogi italijanski demokrati v tržaškem vprašanju: prvič, da je tako imenovana Julijska krajina mešano ozemlje, do katerega ima Italija, če ne v celoti, pa vsaj deloma nacionalne pravice; drugič pa, da je Trst, če že ni z Italijo gospodarsko naravno povezan, pa vsaj pod Italijo enako dobro gospodarsko uspeval kakor prej, ko je bil ekonomsko - geografično naravno povezan s svojim gospodarskim zaledjem.

Da bi dokazali ti dve tezi, delajo najrazličnejše kombinacije z raznimi statističnimi številkami. Zato ne bo odveč, če pokažemo najprej pravo vrednost teh statističnih številk, vsaj kolikor se tičejo razdelitve narodnosti v tej pokrajini.

Dveh statistik se poslužujejo raziskovalci narodnih odnosov na Primorskem: prva je avstrijski popis prebivalstva iz leta 1910., druga italijanski popis prebivalstva iz leta 1921. Nobeden teh dveh popisov ni registriral prebivalstva po narodnosti, temveč le po «občevalnem jeziku» (lingua parlata, Umgangssprache), kar je seveda zelo razširljiv pojem. Ker so popisance dostavljale naročna občine, je jasno, da so občine tudi lahko vplivale na presojanje, kdo se v svojem občevanju poslužuje tega ali onega jezika, posebno tam, kjer je šlo za nepismene, malopismene ali gospodarsko podrejene popisance. Za samo dejstvo, da je avstrijski, kakor italijanski režim popisoval prebivalstvo po «občevalnem jeziku» in ne po svobodno izpovedani narodnosti, nam kaže, da se je hotelo tendenciozno vplivati na izid štetja in torej potvoriti statistične podatke o narodnostih. Naravno je torej, da so italijanske občine vplivale na izid štetja po občevalnem jeziku v italijanskem smislu in slovanske v slovanskem. Razlika je samo ta, da so slovanske občine z italijansko manjšino zelo redke in da so zaradi tega potvorbe štetja na italijanski strani pogostejše.

Do kakšnih zanimivosti je ta praksa popisovanja dovedla v nekaterih krajih, naj nam pokažejo sledeči primeri. V vasi Krmada, v občini Baje v Istri, so leta 1900. našteli 257 prebivalcev s hrvaškim občevalnim jezikom in 3 z italijanskim. Deset let pozneje, t. j. leta 1910., so v isti vasi registrirali 296 prebivalcev z italijanskim in 6 s hrvaškim občevalnim jezikom. V selu Ližnjan, v občini Pulj, so leta 1910. našteli 59 oseb z italijanskim občevalnim jezikom, čeprav ni bilo tam niti enega Italijana. V Trstu so našteli l. 1910. pri prvem štetju 57.403 osebe s slovenskim in hrvaškim občevalnim jezikom. Proti tej očividni potvorbi so se Slovenci in Hrvatje pritožili, nakar so odredili novo štetje, ki je dalo 56.916 oseb s slovenskim in hrvaškim občevalnim jezikom. V tako imenovani Slovenski Benečiji, t. j. v onem delu slovenskega ozemlja, ki je bilo že pred prvo svetovno vojno pod Italijo, je italijanska statistika iz leta 1910. izkazala 52.005 Slovencev; italijanska statistika iz leta 1921. ni našla na tem ozemlju nobene osebe več z slovenskim občevalnim jezikom. Popolnoma hrvaška občina Moščenice v Istri je naštela leta 1921. samo še 13 Hrvatov, 3 Slovence in 3060 oseb z italijanskim občevalnim jezikom. V Trstu, kjer obstoji stara srbska cerkvena občina, niso našli leta 1921. nobenega Srba.

Take so torej te narodnostne statistike v Primorski krajini in zato je italijanski fašizem postopal samo dosledno, če je pri svojem popisovanju leta 1931. kratko in malo razglasil, da v Italiji ni več drugojezičnih narodov, da žive v Italiji samo Italijani in če odtlej ni več objavljal podatkov o slovanskem prebivalstvu v Italiji. Smisel te odredbe je priznanje, da se tudi z najbolj grabimi potvorbami statističnih podatkov o narodnostih na Primorskem ne da prikazati te pokrajine kot italijanske in da je zato edino pametno priznati nasilno njeno prisvojitev.

Italijanski znanstveniki in politiki od fašizma pa do skrajnega krila italijanske demokracije govorijo o Primorski krajini kot narodnostno mešanem ozemlju. Oni predstavljajo stvar n. pr. takole: «Leta 1910. je štela Gorica 16.000 prebivalcev, od katerih je bilo 11.000 Italijanov; (prikazane številke prebivalstva so napačne) toda v Vipavi, Kanalu, Ajdovščini, ki leže takoj zunaj Gorice, prebivajo po večini Slovani (podčrtal D. G.). Taka priznanja se zdijo na zunaj zelo demokratična, v resnici pa so pri liberalcih in fašistih nečedna politična špekulacija, mala fides, pri italijanski demokraciji pa nekritično sprejemanje liberalnih in fašističnih imperialističnih potvorb. Kako gleda v resnici ta pomešanost narodnosti v Primorski krajini, naj nam pokažejo naslednje številke. Začnimo z Istro, ki je vsekakor narodnostno najbolj zapletena, če je sploh na mestu, da govorimo tu o kaki zapletenosti.

Junaki iz "nam nasprotne skupine„

Dostikrat smo že slišali o *«skupinah Osvobodilni fronti nasprotnih»* čeprav teh nikoli ni bilo.

Včerajšnji *«Glas zaveznikov»* poroča o procesu in obsodbi v Ljubljani proti krivcem velikih zločinov v članku, pod brez-dvoma dobro preštudiranem naslovom, da bi mogel razbijati enotnost primorskega ljudstva: *«Sedemnajst smrtnih obsodb za božične praznike»*, o zaključku *«večdnevne razprave proti 34. obtožencem, ki so pripadali različnim skupinam, ki so politično ali vojaško nasprotovale Osvobodilni fronti.*

Isto poročilo nato citira posamezne obsodbe zločincev in med oklepaji navaja z nedvomno istim namenom ter z naslovom «zasluge» n. pr. dr. Köstla, ki da *«je bil pod zasedbo zaprt v gestapovih zaporih»*, «zasluge» dr. Vrčona, ki da *«je bil voditelj nacionalne mladine»* (lepa nacionalna mladina, ki se je z voditeljem vred znašla v službi okupatorja) *«in član odbora za osvoboditev Primorske»*. (Kaj je ta zločinec naredil za osvoboditev Primorske — razen, da je je med svojim bivanjem do zadnjega dneva okupacije v Ljubljani sto in stokrat izdal? Kdo ga je kot borca za osvoboditev Primorske sploh poznal ali vsaj o njem kot takem kaj slišal?). Na isti način poroča tudi o okupatorjevem hlapcu Djoku Vujoševiču in drugih. O zločinih pa ni napisano nit! besedice!

Prepričani smo, da je bilo poročilo o procesu napisano in objavljeno brez vednosti pristojnih zaveznških forumov in da bo ZVU krivce za objavo tega članka klicala na odgovor.

Piscem in nekaterim drugim pa naj velja naslednje, — da razširijo svoje obzorje, če ga do danes še niso hoteli ali mogli:

Nasprotne skupine OF, — to je slovenskemu, jugoslovanskim narodom, ni bilo. Nasprotniki OF so bili samo fašistični okupatorji in njihovi hlapci, ustaši, četniki, belogardisti, domobranci in podobna svojat, ki so se borili proti Jugoslovanski Armadi, — torej proti skupni zavezniški stvari.

Zato tudi tukaj v Trstu ni «junakov iz nam nasprotne skupine» temveč so zločinci, katerega bomo vsakega posebej imenovali in opisali njegove «zasluge» pod zgornjim naslovom na tem mestu.

Prepričani smo, da potem ne bo več takih pisarij, saj bo tudi zadnji čas!

Legionarski satnik Kovačič

Tako kot vsi drugi obupanci, nekdaj vsemogočniki, je tudi legionarski satnik, po naše kapetan Kovačič končno tudi prispel v Trst. Ne sider tako, kot si je morda svojčas v svoji bolni domišljiji predstavljal, temveč skrivaj, preganjan od roke pravice, ki sega daleč, kot zločinca. Ni dolgo tega, komaj dve ali tri leta, ko je legionarski satnik Kovačič s svojo zloglasno legijo strahoval vse vasi med Koprivnico in Križevci na Hrvaškem. Pravcati paša med razbojniki, ki so se izurili v klanju mirnega, nedolžnega prebivalstva, kot so sami trdili, v Ukrajini. Tudi takrat je njih vodil na krvavem potu po ruski zemlji sam Kovačič, ki je mogel in moral vedeti, kako so se njegovi legionarji, prodane duše, odlikovali v klanju otrok, posiljevanju žena, ropanju in požigu. Z vsem tem so se ponašali tj «slavni» klavci, ko so nadaljevali svoj posel v domovini.

Menda ne bo nihče, ki jih je kdaj poslušal, mogel pozabiti, kako so se hvalili, da so spričo matere, ki je medlela, v neki ukrajinski vasi po vrsti delali silo nedoraslemu dekletu, še otroku, kako so zverinsko mučili odrasle samo zato, ker so preveč ljubili svojo zemljo.

Svoje taborišče so si tedaj legionarji postavili v Carevdarju, lepi vasi na obronkih gozdov, med Koprivnico in Križevci, na meji valovitega hrvaškega Prigorja in ravne, plodne Podravine. Od tu so delali svoje pohode in hajke, od tu so napadali mirno prebivalstvo, ki je na vsakem koraku podpiralo narodno osvobodilno gibanje in se ni strašilo prav nobenih žrtev.

Krivo bi imenovali Kovačičevo legijo - vojsko. Edini naslov, ki bi delal čast tej legiji, je razuzdana, večno pijana drhal. Brez discipline, brez morale, vsi edini samo v tem, da razbrzdano živo na tuj račun, strahujejo prebivalstvo in koljejo vse, kar je bilo v zvezi z narodno osvobodilnim bojem.

Menda prosluli komandant zloglasne legije Kovačič še ni pozabil med tolikimi drugimi tudi onega starešine iz Rečice, ponosnega Srba, ki so ga njegovi legionarji zverinsko mučili vso dolgo noč, na koncu zaklali in ga pokopali nekje za plotom. Menda satnik Kovačič še ni pozabil, kako je odbil s smehljajem na ustih prošnjo Srba Gaja Vujasinoviča, sorodnika ubitega starešine, da dovoli ekshumacijo in pokop starešine na pokopališču. Res je, da Gajo Vujasinović danes ne more več pričati, ker so za vedno obnemela njegova usta. Tako, kot nešteti drugi, je tudi on padel v junaški borbi za osvoboditev Koprivnice. A nič zato! Dosti, le preveč je še živih prič, ki se spominjajo tega morilskega divjanja Kovačiča in njegove legije.

Se spominja satnik Kovačič na onega partizana, ki je zgrešil pot in prispel nekega dne na svojo veliko nesrečo med to drhal, poln mladosti in veselja? Takrat so ga legionarski rablji zgrabili, odpeljali v neko hišo na samoti, na kraju vasi ter ga «zaslišavali». Vedeli so vsi le predobro, kakšno je bilo to «zaslišavanje». Skozi gluho noč so se ta večer in pozno v noč razlegali obupni kriki, spočetka glasni, pozneje vedno bolj tihi, tako, da so se vsi mirni vaščani še bolj stiskali v kote, drveneli od groze in krčevito stiskali pesti od onemogle jeze in obupa. In drugi dan? Ta lepi, plavolasi, visoki mladenič — menda je bil študent — ni bil nič več podoben samemu sebi. Le kaj so napravili z njim! Vodili so ga, bolje rečeno, vlekli, vsega hrvavega skozi vas, suvali, ko je omahoval, s kopiti od pušk ter ga peljali nekam proti gozdu. Vsi, ki so ga tedaj videli in s solzami v očeh nemo pozdravljali, so pač vedeli, da je to njegova zadnja pot. In koliko je bilo takih nesrečneževi

Na kraju vasi je speljana železniška proga Zagreb-Koprivnica, ki so jo stražili Kovačič in njegova zloglasna legija. Napadi na to važno progo, ki vodi na Madžarsko, so postali tako pogosti, da so legionarji iz «varnostnih razlogov» začeli sekati mladi gozd, ponos in bogastvo tega kraja, ki se je bohotno širil prav do proge. In čudno, iz nekdanjih pohajkovalcev so se legionarji kar čez noč preleviili v like čebele marljive gozdne delavce. Ljudem to spočetka kar ni šlo v glavo. Pa so tudi to igro kmalu spregledali. Dva so bila takrat že močno v číslih, in popraševanje po njih veliko. Legionarji so izrabili «konjunkturo», opustili hajke in službo in čez noč postali trgovci z drvmi. In ta trgovina je cvetela in je bila unosna. Zastonj prevoz, po potrebi tudi delovna sila. Saj čemu žive tod okoli puntarski kmetje! Neko korist vendar morajo imeti od njih. In tako sta dolgo časa žalostno peli žaga in sekira v teh gozdovih, dokler ni tu ostala golota. Kam je šel ves izkupiček od te trgovine ni težko uganiti in dobro poučeni ljudje so prepričani, da je levji del tega dobil sam Kovačič.

In kapetan Kovačič, mar je že pozabil, kako si je nadel titovko, hodil na hajke, mamil in ubijal s svojimi pajdaši idealne borce za zavezniško stvar in vse one, ki so to borbo podpirali. Mar je že pozabil, kako se je na vsa usta bahal, koliko ujetih borcev je vsakokrat pobil.

Mar je že pozabil, kako se je navduševal za ustaštvo, za hitlerjevsko Nemčijo, za naciste in fašiste kako je propagiral s puškinim kopitom nacifašistične ideje med nemškimi, neukimi ljudmi, ki so bili po svojem bistvu tako zelo drugačni od Kovačiča, ker so kot pošteni Hrvatje in Srbi, kot preprosti kmetje, sovražili vse, kar je tako «radodarno» delil po hrvaških in srbskih vaseh «novi red». Da, v očeh tega imenitnega gospoda satnika so bili vsi ti pošteni kmetje puntarji in brezpravna raja, prav gotovo pa ne hrvaški narod, ki so ga po «visokih» teorijah prof. Danijela Crljena, hrvaškega Fritsche-ja predstavljali edino narodni izbranci, ustaši.

Izgleda, da je sedaj vse to že daleč za njim in da se danes gotovo nerad spominja svojih junaških del, še manj pa seveda o njih govori: Danes je namreč satnik Kovačič tudi po zunanjosti čisto drug človek. Nič več ga ne «krasi» uniforma z ustaškimi in nemškimi odlikovanji za zločinska dela v Ukrajini in domovini. Gotovo se mu je prav močno mudilo odvreči čimprej raz sebe legionarsko, nemško uniformo, ki ga je gotovo zadnje čase močno težila, tako kot odlikovanja (in že bolj vest, ako je ni docela izgubil pri vseh zločinskih delih, ki jih je z njegovo vednostjo, po njegovih navodilih in nalogu izvrševala njegova legija). In sedaj se sprehaja v civilu. Morda se je jel celo sramovati svojega poštenega hrvaškega imena in se je kar sam prekrstil! In tako se sprehaja, pokonci glavo, po Trstu, sredi italijanskega in slovenskega ljudstva, za katero ni imel nikdar lepe besede, ker je kot ustaš in nacifašist ni mogel in ni maral imeti. In čudno je, kako se kdaj s človekom poigra usoda. Ravno v tej sredi sedaj išče za sebe rešitve, zatočišča.

Legionarskemu satniku Kovačiču, ki se sedaj — kot stotine drugih — šopiri po Trstu brezskrbno in v blagostanju bodi povedano, morda pa to ne bi bilo niti treba, ker bo tudi sam razumel:

So stvari, ki se ne pozabljajo, čeprav se dostikrat odpuščajo. In grebo iz rodu v rod! Odpuščanja in pozabljanja pa ne more biti, kjer gre za zločine! Ali satnik Kovačič še ni slišal, ako je, ali je potem že pozabil na one Churchillove besede: Ena izmed prvih nalog te krvave vojne je tudi osvetliti se pravično za vse barbarska zločinstva! In zločin bi bil proti vsemu poštenemu jugoslovanskemu narodu, zločin proti stvari zaveznikov, da bi se čez preteklost legionarskega satnika Kovačiča in njegovih banditov napravil križ. Zato smo prepričani, da ni več daleč dan pravične sodbe. Prihodnost vseh teh zločincev, malih in velikih, pa je slej ko prej: v nepovrat!

Ljudstvo zahteva razpustitev civilne policije

Zločin, ki ga je izvršil pri Sv. Jakobu v Trstu stari fašist Biloslavo, sedaj član civilne policije, je povzročil val ogorčenja primorskega italijanskega in slovanskega ljudstva. Vaščani in meščani pošiljajo anglo-ameriški vojaški upravi vsak dan v znak protesta nešteto resolucij, v katerih zahtevajo razpustitev civilne policije in vzpostavitev pred meseci razpuščene, Narodne zaščite, resničnega čuvarja reda in zakonitosti, ki je bila ustanovljena že za časa borbe proti okupatorju. Nadalje zahtevajo tudi ponovno vzpostavitev ljudskih sodišč, ki bi edino pravično kaznovale fašiste, vzpostavitev ljudske oblasti, temeljnega činitelja demokratičnega razvoja in pravičnega ukrepanja.

Mladinci Fogliana zahtevajo razpustitev policije in pišejo, da *«so se vanjo vrinili fašistični elementi — vaši in naši sovražniki — za odstranitev katerih so zavezniške sile stopile v boj».*

Tržiški delavci pravijo v svoji resoluciji: *«Civilno policijo tvorijo nečastni elementi. Namesto, da bi vzdrževali javni red, izzivajo ljudstvo s orožjem. Zahtevamo ponovno vzpostavitev Narodne zaščite, kateri edini popolnoma zaupamo'.*

Mladina Cassegliana pa piše, da *«edino ljudska oblast, ljudska sodišča in Narodna zaščita lahko zagotovijo javni red in zaščitijo skupno priborjene demokratične pravice».*

Poslanci sežanske okrajne skupščine pošiljajo anglo-ameriški vojaški upravi s svojega drugega zasedanja protestno resolucijo, v kateri zahtevajo razpustitev civilne policije in vzpostavitev Narodne zaščite, ljudskih sodišč in ljudske oblasti ter med drugim pravijo: *«Civilna policija je postala zatočišče ljudi dvomljive preteklosti iz vseh delov Italije. Ni pa, kot je bilo prvotno zagotovljeno, varnostni organ sestavljen iz poštenih ljudi Julijske krajine. Nemoteno se vrši množične tatvine in uboji, oni pa nadaljujejo v novih uniformah svoje fašistično delovanje».*

Z masovnega sestanka pošiljajo mladinci Panzana anglo-ameriški vojaški upravi tole resolucijo: *«Ob razpustu Narodne zaščite ste dejali da ona ni potrebna, ker je vojaška policija dovolj močna za vzdrževanje javnega reda. Ustanovili ste policijo, ki ne odgovarja potrebam. Vzrok vsemu temu je ukinitev ljudske oblasti in Narodne zaščite. Njihova ponovna vzpostavitev pa je tudi edina rešitev».*

Prebivalstvo Tržiča zahteva v svoji protestni resoluciji, naslovljeni anglo-ameriški vojaški upravi, razpustitev civilne policije in pravi da je postala zatočišče neepuriranih fašistov. Zahteva ponovno vzpostavitev v času borbe ustanovljene Narodne zaščite.

«Zahtevamo razpust civilne policije in vzpostavitev Narodne zaščite. Civilna policija je izgubila ves ugled pri delovnih množicah» piše delovno mladina tržiškega okraja.

Mnogo in mnogo je takih protestnih resolucij. Ljudstvo Gabrovice, žene Sesljana, Samotorca in Ronk, antifašisti iz Saleže, Panzana, Sv. Pola, Villaraspe, Trnovca in Cassegliana, mladina Turjaka, Dobbie, Fogliana, Arisa, Begliana, prosvetna društva Nabrežine in Gabrovice, člani slovansko italijanske antifašistične unije tržiških tovarn CRDA in tržiški odbor «Unità operaia», se zgražajo nad ogabnim delovanjem civilne policije. Poudarjajo, da anglo-ameriška vojaška uprava lahko pravično deluje in doseže svoj pravi cilj, le če se nasloni na ljudsko oblast — resničnega tolmača stremljenj italijanskih in slovenskih množic našega ozemlja.

SIAU o poboju pri Sv. Jakobu

Delovno ljudstvo smatra civilno policijo za sovražnika

Glede na zločin, ki ga je v nedeljo 16. t. m. izvršil neki agent nove policije v gostilni «Al mondo nuovo» pri Sv. Jakobu, je predstavnik Izvršnega odbora SIAU za Julijsko krajino dal nekatere izjave o ustanovitvi nove policije. Pri tem se je oziral na govor, ki ga je 13. oktobra imel general Sir John Harding, poveljnik XIII korpusa.

Opazili smo, da se ključ kriteriju, ki so ga oblasti objavile, novačenje ni vršilo po resnično protifašističnih merilih. Videli smo tudi, da so v policijo sprejeli ljudi, ki so že bili nekdaj v službi fašistične kvesture, X. Mas, v fašistični stranki, v Gaurdia civica, itd., kakor tudi ljudi, ki so zbežali iz cone B, kjer so verjetno imeli še neporavnane račune z ljudskimi sodišči, belogardiste in domobrance, ki so našli zatočišče v Trstu. Razni dogodki opravičujejo ljudske dvome napram novi policiji in to tembolj, ker smo često občutili sovražno razpoloženje te policije napram vsemu, kar je resnično demokratskega. Nedeljski dogodek je končno pokazal, da ta policija ne brani ljudstva, še manj javni red, ampak ustvarja nerede in žrtve med antifašisti.

Zato je predstavnik Izvršnega odbora SIAU-ja za Julijsko krajino smatral za potrebno odločno protestirati proti takemu početju policije in njenih članov ter je hkrati zahteval:

1. da se takoj razpusti policija, ki jo tvorijo po večini ljudje, ki so spadali k fašistični organizaciji;
2. da se znova obnovi Narodna zaščita, ki edinale more ščititi ljudske interese in skrbeti za varnost;
3. zločince iz policije, ki je povzročil dve človeški žrtvi, naj se takoj postavi pred sodišče, javno sodi in obsodi na zasluženo kazen;
4. vsi člani kakršne koli fašistične organizacije, ki sedaj pripadajo policiji Julijske krajine, naj pridejo pred sodišče, ki bo preiskavalo njihove zločine in jih obsodilo na zasluženo kazen;
5. kot posledica tega naj se zopet vzpostavijo ljudska sodišča, ki so edina v stanu provično soditi fašistične zločince.

Notica

Mladinski odsek prosvetnega društva «Ivan Cankar» vabi vse člane in članice, da se 27. t. m. ob 7 uri zvečer prav gotovo in polnoštevilno udeleže sestanka v gostilni «Jadran», via dell'Industria, 16, kjer bomo volili novo načelstvo in sklepali o važnih zadevah odsekovega delovanja. — Načelstvo.

Doktorat

Najiskrenejše čestitamo tovarišici Claire Vachaz-Kovačičevi, ki je pred kratkim doktorirala v Rimu z odličnim uspehom.

Kdaj bo konec zapostavljanja Slovencev

Goriški odvetnik Dr. Peter Medvešček je vložil dne 17. t. m. Državnemu pravdništvu v Gorici pro slovensko sodno vlogo na Primorskem.

Je to tožba za razžalitev časti Jožefe Kamenšček in njenega soproga Petra Makarovića iz Gorenje vasi 82, pri Kanalu (ob Soči), proti Milki Kamenšček, por. Vidio.

Dr. Medvešček je vložil tožbo v slovenščini, ker je slovenščina po vseh uradih via facti postala enakopravna. — Vendar je Državni pravdnik ni hotel sprejeti. Zavrnil jo je s sledečo motivacijo:

G. Dr. P. Medveščku, Gorica. — Vračam vam ta akt, ker po vladajočih zakonih ni dopustno sprejemanje aktov v drugem jeziku razen italijanskem. (Art. I. R.D.L. 15.10.1925. N. 1796). — Gorica, 19. 12. '45. — Ta pristavek je napisan z oello. — Ta pristavek je napisan z roko in v italijanščini.

Predstavke odvetnika, da je vendar nova zavezniška praksa in zakonski dekret že zdavnaj povsod razveljavila, niso pomagale. Sovinizem in zapostavljanje slovenščine so v tej coni še v polnem cvetu.

Učiteljišče v Tolminu

Začasne prijave za vpis na učiteljišče v Tolminu sprejemajo pri Prosvetni komisiji PNOO v Trstu, ulica Carducci 6, II., pri Poverjeništvu PNOO v Ajdovščini, pri Prosvetni komisiji NOO za Goriško okrožje v Gorici ter pri ravnateljstvu gimnazije v Tolminu.

V prvi letnik se sprejemajo kot redni učenci dijaki in dijakinje iz vsega Slovenskega Primorja, ki so dovršili nižje srednje ali njej ustrezajoče šole ozroma tečaj in niso prekoračili 17. leta starosti.

Razen rednih letnikov učiteljišča se bodo osnovali učiteljski tečaji; vanje se sprejemajo dosedanji pomožni učitelji in učiteljice, ki zaradi mladosti niso bili sprejeti v službo; učiteljiščniki-partizani, ki so za časa borbe izgubili eno ali več šolskih let; gimnazijci-partizani, ki se želijo posvetiti učiteljskemu poklicu. Pomožni učitelji in učiteljice, ki že vršijo službo, lahko opravljajo tudi privatne izpite.

Za vpis je izpolniti prijavo, ki jo dobite pri gori navedenih uradih. Prijave je oddati čimprej.

Proslava prvega dečjega Božiča v miru

Božinica, ki jo je pripravil MOS za Trst preko odseka za socialno-skrbstvo, se je začela z razdeljevanjem darov sirotam partizanov in političnih preganjancev. Gledališka dvorana hiše pristaniških delavcev je bila nabito polna. Proslavo je otvoril dr. Pogassi s kratkim nagovorom na sirote in žene naših padlih junakov.

Nato so nastopili malčki s pestrim sporedom. Med njimi se je zlasti izkazal partizanček D'Alessandro Ferruccio, ki nosi odlikovanje za hrabrost. Po predstavi so malčkom razdelili darove, oblačila, slaščice, sadje, mleko, sladkor itd.

Popoldne so v vseh kulturnih krožkih organizirali zabave, na katerih so delili otrokom darove. Tudi v krožku Rinaldi je razdeljevanju darov prisostvoval tov. dr. Pogassi, ki je v svojem nagovoru poudaril, da so največ prispevali prav delavci, ki jih je vojna najbolj prizadela.

Zelo dobro je tudi uspelo razdeljevanje darov v krožkih «Tomasi», Škamperle in drugih predmestnih krožkih.

Enotni sindikati so obdarovali približno 10.000 otrok in tako razdelili največje število darov. Koordinacijski odbor se najtopleje zahvaljuje tistim, ki so pripomogli, da je ta akcija tako dobro uspela.

Kaj je bila „Guardia civica"

Septembra 1944. je četa «Guardie civiche», ki je stražila Tržič in železniško progo Tržič-Gorica, prešla v sestav Schutzpolizei oddelkov in se nastanila v Trstu. Zasedla je štiri sektorje, na katere so razdelili Trst. Njene naloge so bile: nočne patrulje, straža telefonskih in telegrafskih zvez, ki so bile važne za Nemce (posebno v mestnem predelu (Gretta), ter preganjanje antifašistov.

Ob priliki mestnih bolkad so pripadniki «Guardie civiche» gonili antifašiste v kasarne in jih tam z neprestanim zasliševanjem mučili. Iskali so pri njih orožje in pregledovali dokumente. Članom «Guardie civiche» so pri teh blokadah pomagali oddelki X. MAS «ciclamini» (metropolitanska policija) in nemški policisti. Najbolj surovi in fašistično razpoloženi pa so vedno bili pripadniki «Guardie civiche» v sestavu Schutzpolizei, pod povelistvom oficirja «Guardie civiche» poročnika Lantieri. Poročnik Lantieri je bil tisti, ki je pri Bošketu aretiral one tovariše antifašiste, ki so zažgali garažo v ulici Massimo d'Azeglio.

«Guardia civica» je vedno napadala partizane tudi v bližnji mestni okolici. Pripadniki so se hvalili, da so pobili mnogo partizanov. Dejansko so polovili precej revnih poštenih kmetov ali mirnih okoliških prebivalcev in jih predali Nemcem kot ujete partizane.

Pri blokiranju posameznih hiš ali skupin v mestu so pripadnikom «Guardie civiche» pomagali vsi zagrinzeni elementi njenih ostalih čet.

Decembra 1944 je «Guardia civica» blokirala Sv. Jakob. Natančno je preiskala vse hiše. Trudila se je na vse mogoče načine, da bi našla skrite partizane, orožje, ali tiste poštene meščane, ki se niso odzvali pozivu v nemško vojsko. Tedaj je mnogo ljudi aretirala.

Četi «Guardie civiche», ki sta bili ves ta čas v okoliških utrjenih postojankah, sta se neprestano borili s partizanskimi oddelki. Posadki v Devinu so vsako noč pošiljali pomoč. Ogorčene borbe s partizani so vodili tudi na odseku Opčin, na Monte d'Oro (Zavlje) in v vzhodnem delu tržaške utrjene okolice.

Toda kljub vzhajnemu prizadevanju «Guardie civiche» so partizani zrušili most pri Devinu. Pri tej akciji so imeli nekaj ranjenih, kar je jasen dokaz, da je Pagnini uporabljal svojo gardo v korist nemških okupatorjev.

Septembra 1944, leta je povelistvo «Guardie civiche» odpoklicalo s frontnega odseka še dve četi. Pod povelistvom nekega poročnika, nato kapetana Piemonte, jih je nemudoma dodelilo formacijam «Flak» — protiavionsko nemško topništvo. Po roku vežbanja pri topniških delih v kasarni «Ettore Muti» je poveljstvo «Guardie civiche» odposlalo četi h tržaškim okoliškim protiavionskim baterijam. S tem je nadomestilo nemške topničarje, ki so odšli na fronto. Tako organizirane baterije so vodile borbo proti letečim ameriškanskim trdnjavam, ki so prihajale bombardirat tržaške objekte. *Streljali so na vsak zavezniški avion, ki je preletaval cono. V teh borbah so sestrelili več zavezniških avionov, kar gotovo ne spada več v obrambo meščanov pred tatovi — kot je dejal Pagnini — temveč v aktivno borbo proti skupnim zavezniškim silam.*

Zasedanje sežanske okrajne skupščine

23. t. m. je bilo v Sežani II. zasedanje Okrajne narodno-osvobodilne skupščine za Sežanski okraj. Skupščina je razrešila prejšnji odbor, mu izrekla pohvalo in izvolila novi, ki ga po večini tvorijo bivši borci.

Zasedanje je otvoril predsednik ok. INOO tov. Ivan Pirc, ki je pozdravil prisotne odposlance in predstavnike OINOO. Nato so si odposlanci izvolili delovno predsedstvo, verifikacijsko komisijo in zapisnikarje.

Tov. Grmek, tajnik OINOO za Tržaško okrožje, je nato v svojem govoru orisal sedanji politični položaj doma in v svetu. Dejal je, da se II. zasedanje skupščine vrši v docela drugačnih razmenah, kot prvo. Ko se je skupščina prvič sestala, smo uživali svobodo in vse pridobitve dolgotrajne borbe, ker je takrat še bila tukaj Jugoslovanska armada. Nadalje je poudaril potrebo po italijansko-slovenski enotnosti in bratstvu, ki pa ne sme biti le obrabljena fraza, temveč gonilna sila vsega našega delovanja. Pri tem je omenil podporo, ki so jo nudile italijanske delovne mase v zadnjem štrajku za tiskovno svobodo in proti začasni ukinitvi «Primorskega dnevnika».

Končal je svoj govor s priporočilom, naj skupščina izbere nov odbor, ki bo požrtvovalno vršil svojo dolžnost v še mnogo težjih razmerah, kot do sedaj.

Za njim je na kratko spregovoril tov. Mercina Higin iz tržaškega OINOO. Dejal je, da je prejšnji odbor zrastel iz narodno osvobodilne borbe ter da je vztrajno in dosledno branil vse ljudske pridobitve. Borba, ki jo je vodil za ljudske pravice, je lahko v ponos vsem prebivalcem Sežanskega okraja. Ta borba pa je žela take uspehe le zato, ker jo je podprlo vse prebivalstvo. Le-temu se mora Okrajna skupščina zahvaliti za vse uspehe. Novega odbora ne volibo, zato ker bi mu mogli očitati, da ni bil upravno ali politično kos svojim nalogam ali pa da ni užival zaupanja, temveč zato, ker se nekateri odborniki zaradi privatnih vzrokov ne morejo zadostno posvetiti svojim nalogam in so prosili za razrešnico. Tudi novi odbor bo moral zavzeti brezkompromisno stališče, ker se ne moremo odreči svojim pravičnim zahtevam.

Za njim je podal svoje poročilo tajnik okrajnega INOO in referenti raznih odsekov. Iz vseh njihovih poročil se jasno izreža uspešno delo odbora in velike težkoče, na katere je vedno naletel pri zaveznikih. Zelo nazorno je tudi prikazana borba, ki jo je odbor stalno vodil v obrambo ljudskih pravic.

Sledila je zelo živahna diskusija, v katero so posegali odposlanci iz vseh krajev. Nato so izvolili nov odbor. Za predsednika je bil izbran tov. Pupis Miro iz Tomaja, za podpredsednika tov. Pipan Anton iz Tomaja; za tajnika pa Trampuž Zdravko iz Sežane. Novi odbor je nato sklenil, da bo nadaljeval brezkompromisno borbo, dokler ne bomo dosegli vseh pravic in vseh pridobitev narodno osvobodilne borbe do priključitve k FLRJ. Skupščina mu je za to nalogo dala polnomočje.

Novi podpredsednik je nato prebral dve resoluciji, naslovljeni na ustavodajno skupščino in na PNOO, in protestno pismo polkovniku Bowmannu, v katerem zahtevajo razpustitev civilne policije ter popolno svobodo tiska. Navzoči odposlanci so resolucije navdušeno sprejeli. Zasedanje se je zaključilo s petjem himne: «Hej Slovani».

Bivši interniranci v Franciji so zborovali

V nedeljo 23. decembra so se v dvorani hotela pred postojnsko jamo zbrali fantje in možje iz Istre, Slovenskega Primorja in Zadra, ki so se nedavno vrnili iz Francije. Našemu ljudstvu so njihove težave in trpljenje od leta 1942., ko so bili od fašističnih oblasti mobilizirani in poslani v posebne delavske bataljone, pa do povratka v domovino, dobro znane iz pripovedovanja tovarišev samih, pa tudi iz člankov njihovi usodi, ki so bili objavljeni v našem listu. Zato ni čudno, da je postojnsko ljudstvo zborovalce prisrčno sprejelo. Z zastavami in pojoč narodne in borbene pesmi so se ljudje zbrali pred hotelom.

Zborovanje je s pozdravnim govorom otvoril predsednik Mestnega NOO za Postojno tov. Garzaroli Elio, za njim pa je govoril tajnik Izvršnega odbora internirancev, ki je nazorno orisal njihovo življenje v raznih taboriščih ter podal pregled njihovega političnega dela in materialne pomoči, ki so jo v okviru svoje narodno osvobodilne organizacije nudili svojim tovarišem v domovini. Svoj govor je zaključil z besedami: «Od Jadrana in Soče do Donave, od Triglava pa do makedonskih planin mora ostati velika domovina, dežela svobodnega sonca, in mi Primorci slovenske in italijanske narodnosti hočemo biti svobodni sinovi pod tem svobodnim soncem. Naj živi velika federativna Jugoslavija!

Govoru tov. Slavca so sledili še pozdravni nagovori predstavnikov ljudske oblasti, Tov. Babič Branko je govoril v imenu PNOO-ja za Slovensko Primorje in Trst, tov. major Črnugelj France-Zorko v imenu Jugoslovanske vojne uprave, tov. Perman v imenu Mestnega NOO za Reko, tov. dr. Rutar v imenu Mestnega NOO za Gorico in tov. Guštinčič v imenu MOS-a za Trst. Po končanih govorih so interniranci poklonili Jugoslovanske zastave, ki so jih prinesli s seboj iz Francije odborom ljudske oblasti Trsta, Gorice, Ajdovščine, Postojne, Ilirske Bistrice, Pulja ter Zadra. Izvršnemu odboru SIAU za J. K. so poklonili sliki tov. maršala Tita in generalisima Stalina, PNOO-ju pa so poklonili 260.000 francoskih frankov za spomenik bazoviških žrtev in v druge dobrodelne namene.

Z zborovanja so poslali resolucije maršalu Titu, Jugoslovanski vojni upravi ter anglo-ameriški vojaški upravi. To zborovanje bi se moralo že pred časom vršiti v Trstu, pa ga anglo-ameriške vojaške oblasti niso dovolile. Zato so interniranci v svoji resoluciji proti tej prepovedi ostro protestirali.

Po zaključenem zborovanju se je po postojnskih ulicah razvila veličastna povorka.

Interniranci iz Francije so s tem zborovanjem ponovno potrdili, da so ostali zvesti sinovi svojega naroda in dosledni v borbi za njegove pravice.

Prehrana

Prehranjevalna komisija pokrajinskega sveta je dobila od skupine prodajalcev na debelo 1600 kv riža. Količino bodo razdelili med prebivalstvo cone in sicer po 500 gr na osebo.

Razdeljevanje se bo pričelo v četrtek 27. t. m. in se bo končalo 5. januarja 1946. Cena na debelo lir 63 za kg, na drobno 69 za kg.

Sepral javlja, da bo od 27. do 31. t. m. razdeljevala mleko v prahu vsem otrokom med 4 in 9 letom in sicer po 2 škatli na osebo. Cena lir 100 za škatlo.

Zatirajmo borovega prelca

Naši dragoceni borovi nasadi so zaradi vojnih dogodkov že v precejšni meri uničeni. To uničevanje se še vedno nadaljuje, čeprav so se razmere že deloma ustalile. Poleg tega pa preti tem borovim nasadom druga, mogoče še večja nevarnost od gosenic borovega prelca.

Gnezda teh gosenic so se letos pojavila v izredno velikih množinah, ker v zadnjih dveh letih ni nihče prav nič podvzel za njihovo zatiranje tako, da imamo v nekaterih predelih še velik odstotek borovcev, ki so še popolnoma usahli.

Za čim bolj učinkovito zatiranje gosenic borovega prelca dajemo sledeča navodila:

1.) Nabiranje in uničevanje goseničnih gnezd se mora začeti v mesecu decembru in mora biti končano najkasneje do konca meseca februarja prihodnjega leta. Pred to dobo in po njej pobiranje ni dovolj učinkovito, ker se tedaj gosenice zaradi še neustaljenega mrava niso še vse zatekle v svoja gnezda.

2.) Nabiranje gnezd borovega prelca se vrši tako, da se odrežejo vse vejoce, kjer so gnezda.

3.) Nabrana gnezda se morajo složiti na kup in sežgati. Pri tem je strogo paziti, da ne pride do gozdnega požara. Lahko se tudi parijo z vrelo vodo, ali pa zakopljejo globoko v zemljo.

4.) Gosenice so pokrite s pekočimi dlakami, ki zelo rade odpadejo. Veter jih prenaša tako, da pridejo v dotiko z nabiralčevimi rokami, obrazom in vratom, kjer povzročajo neprijetne bolečine, ki so še večje, kadar dospejo v oči ali v želodec.

5.) Zato morajo nabiralci imeti predvsem zavarovane oči. Ne smejo vdihavati prahu, ki prihaja iz gnezd; roke naj imajo namazane s vazelinom ali s kako drugo oljnato tekočino.

6.) V primeru, da pride kljub temu do opekline, treba boleče mesto umiti s toplim mlekom ali pa z vodno raztopino amoniaka.

Narodno osvobodilni odbori so dolžni preko svojih organov voditi nadzor tako, da se mrčes v celoti in v odrejenem roku dejansko uniči.

Ako posamezni lastniki borovih nasadov to ne bi storili do kraja meseca februarja 1946. leta, je oblast dolžna delo opraviti na stroške lastnika borovega nasada.

Za zatiranje gosenic skupnih borovih nasadov, katerih uprava ne zmore dovolj denarnih sredstev, naj se organizirajo posebne prostovoljne mladinske delovne čete, ki naj delo izvršujejo pod nadzorstvom strokovnih organov osvobodilnih odborov.

RADIO

ČETRTEK, 27. 12. 1945

7. glasba za dobro jutro; 7.15 poročila v slovenščini; 7.55 pestra jutranja glasba; 11. prenos iz Vidma; 12. lahka glasba za godala; 12.28 plošče; 12.35 predavanje in poročila v slovenščini; 13.15 reproducirana glasba; 13.30 glasba po željah; 14. zdravniška rubrika; 14.15 pregled vesti; 18 obvestila svojcem; 18.30 pleseni orkester; 19. klavirske improvizacije (slov.); 19.15 slovenščina za Slovence; 19.30 operna glasba; 20. poročila v slovenščini; 20.30 tržaški kvartet; 21.15 komedija, vmes lahka glasba; 21.10 zadnje vesti v slovenščini; 23.20 nočno zabavišče.

PETEK, 28. 12. 1945

7. glasba za dobro jutro; 7.15 poročila v slovenščini; 7.55 pestra jutranja glasba; 11. prenos iz Vidma; 12. orkester pod vodstvom Beppe Mojetta; 12.28 pestra glasba; 12.45 poročila v slovenščini; 13.15 reproducirana glasba; 13.30 harmonični orkester; 14. raznolikosti; 14.15 pregled vesti in plošče; 17. prenos iz Vidma; 18.30 trio flauta-viola-harfa; 19.30 angleška lekcija; 19.50 pestra glasba; 20. poročila v slovenščini; 20.30 šentjakobski pevski zbor (slov.); 21. lahka glasba; 21.10 glasba do včeraj prepovedana; 22. plošče; 22.15 komedija; 23.10 zadnja poročila v slovenščini; 23.20 nočno zabavišče.

ŠPORT

Nogometna tekma Prosveta Opčine - Dreher 4-0

«Prosveta» je dobila tekmo brez vsake težkoče. Pomagala pa ji je tudi odsotnost nekaterih elementov «Dreherja», ki je nastopil z 10 igralci.

Zaradi slabega vremena je bilo malo publike. Igrišče slabo. Takoj po začetku levo krilo «Prosvete» Rudes zabije prvi gol. Napadalci «Prosvete» dosežejo drugi gol z Vatto. Tik pred odmorom Lorenzutti poviša rezultat z nebranljivim strelom. Prvi polčas se završi z rezultatom 3-0 za «Prosveto».

V drugem polčasu «Dreher» poboljša igro; «Prosveta» je zadovoljna z rezultatom in ne vztraja z napadi «Dreher» napada, a ne pride do zaključka, ker je obramba «Prosvete» nepremagljiva. «Prosveta» zabije še en gol z Lorenzuttijem in s tem se zaključi tekma.

Igra disciplinirana, čeprav na težkem terenu. Od «Dreherja» so se odlikovali leva veza in desni branilec. Od «Prosvete» najboljši Milkovič, Sosič in Carraro.

«Prosveta» je nastopila s sledečimi igralci: Sosič-Carraro in Milk